

resultater og glemme eksisterende antipatier for at finde frem til den trivselsmæssigt og samfundskonomisk mindst uholdbare helhedsløsning på problemerne. Det kan ikke nytte noget at stille absolutte idealkrav til en nyordning. Kriteriet for stillingtagen er, at nye grundlæggende principper på området udformes sådan, at der herved skabes et udgangspunkt for, at resultatet bliver mindre dårligt end det gældende, som VKR-flertalsregeringen baserede på, at man ikke ville opleve en gentagelse af 1930ernes ulykker. Man overså helt, at nutidens samfund er totalt anderledes end Stauningstidens.

Nærværende lovforslag fremfører nytænkningen tilpasset nu- og fremtiden, men baseret på menneskehedens urgamle erfaring: »Arbejde adler«. Menneskevalitet og sund økonomi demoraliseres nemlig kraftigt, når det bliver almindeligt, at mange modtager penge uden selv at præstere reelle modydelser.

Synspunktet om at ombytte de passive understøttelsesmilliarder med erhvervsaktiviteter har Fremskridtspartiet udmøntet, lige fra arbejdsløsheden begyndte, jf. for eksempel lovforslag nr. L 24 af 28. januar 1975 (sp. 969-985), genfremsat 8. september 1975 med noget udførligere bemærkninger. På arbejdsløhedskrisens nuværende udviklingsstadium er det imidlertid påkrævet med langt mere vidtrækkende reformer.

Naturligvis er forholdene forskellige for hver af den million danskere, der hvert år får arbejdsløshedsunderstøttelse eller kontant bistandshjælp i kortere eller længere tid. Det er i øvrigt en nyttig folketingslæresætning: Hverken børnefamilierne, landbrugerne, lønarbejderne eller altså her de arbejdsløse er én stor fælles gruppe, hvor behov og problemer er ensartede for alle gruppens medlemmer. Forskellene er enorme mellem yderpunkterne og alskens mellemtilfælde forekommer.

Når det stadig holdes in mente, kan det fastslås, at hovedforbandelsen ved arbejdsløsheden – både for den enkelte og for samfundskøkonomien – er lediggangens ørkesløse uvirksomhed. Ved at lade folk gå arbejdsløse i måned efter måned nedbrydes de og deres familier. Foringet selvtillid og selvagtelse følger hyppigt af at drive formålsløst omkring og føle sig overflødig. Forsumpningen forværres ofte med alkoholmisbrug og skænderier i hjemmet. 1.000 selvmord forventes arbejdsløsheden at blive årsag til i 1988.

Mange arbejdsløse er bitre, sårbare og plages af skyldfølelse. Til tider kan de være opfarende, til andre tider sløve. Begge dele er slemt. Og det hele skyldes, at de har mistet det holdepunkt i livet at gå på arbejde dagligt og opleve glæden over, at ens indsats producerer resultater. Arbejdsevnen ødelægges ved lang tids fravær fra arbejdsdagens rutine med dens

benyttelse, udvikling og ajourholdelse af faglige kvalifikationer og indarbejdning i blodet af de for arbejdslivet gældende regler. Præcision og arbejdsomhed går tabt, når arbejdspladsens mange daglige udfordringer mangler. Alt mens man drysser omkring, mister man den for tilpasning på en arbejdsplads nødvendige inddisciplineringssevne. Også fraværet af hverdagens frodige fællesskab med arbejdskammeraterne er en alvorlig sag.

Den langtidsledige bliver invalid – hvis ikke fysisk så i al fald arbejdsmarkedsmæssigt og ofte tillige psykisk og socialt.

For de unge sker der yderligere det, at de overhovedet ikke i det så livsskæbneafgørende femår omkring tyveårsalderen får mulighed for at tilpasse sig det adfærdsmønster, der er arbejdspladsernes. Det fører lige lukt ud i totalt sammenbrud, at de venner sig til, at (legale) penge blot er noget, der kommer dryppende løsrevet fra, at man har gjort en indsats for at opnå indtjening.

Og uden større faste udgifter er det ganske mange penge med det nuværende dagpengesystem. Disse unges forestillinger om produktionslivet bliver, at det er noget, man skal holde sig fra, hvis det ikke her og nu og med det samme kan give én selv det spændende og kreative job, hvor man med det samme har indflydelse, så det basker på, hvordan stort og småt udføres. Disse hertug- og hertugindekra v hos de unge er jo i forvejen gødet og plejet gennem de senere års degenereringer på børneopnings- og skoleområderne og i Danmarks Radios ungdomsafdeling. Flere og flere af de unge finder, at et godt liv er en tilværelse, man selv kan tilrettelægge, frigjort fra arbejdsdagens bundethed, trædom og stress.

Men på længere sigt er det tilværelsesødelæggende, når døgnrytmen spoleres – måske allerede i de unge år – ved at man får den vane at sove og drive i sengen til langt op ad dagen og derefter hænge resten af tiden på grillbarer og værtshuse. En hel del havner endda i gruppen med alkoholbefængte billardartister, ganske uegnede til at klare de voldsomme problemstillinger, de skal løse i deres manddom som følge af gældspåpragningspolitikken og de kommende årtiers teknologiomvæltninger. Deres arv bliver jo at skulle knokle for at betale det overforbrug, som deres forældre har svælget i.

Når nærværende lovforslag træder i kraft, ændres billedet med ét slag fra mørke til lys.

Den enkelte skal ikke mere råдне op i lediggangens psykiske og fysiske forbandelser, men får opbygget et virkelighedsholdbart livsmønster. Også mange andre end de egentlige arbejdsløse kan lindres ved, at de i én eller flere dage kommer ud at bestille noget fornuftigt blandt andre mennesker. At få afløb